

REGISTERBLAD**Datum:** 2000-02-07**OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I SÖDERMANLANDS LÄN****Identitetsnummer:** NRO 04 018**Områdesnamn:** Igelbålskärret**Kommun:** Vingåker**Kartblad:** Ekonomiska kartan nr 106 01**Area:** 20,8 ha, varav 19,3 ha land och 1,5 ha vatten**Naturgeografisk region:** 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken**Kust/havsregion:****Regionindelning för sjöar och vattendrag:****Agrara kulturlandskapsregioner:** Mellanbygden**Landskapsformer:** Sprickdalslandskap**Riksvärde**

Topogent kärr	Flora	

Värdeomdöme: Igelbålskärret är ett rikkärr med välutvecklad och sällsynt kalkgynnad flora. Kärrret är ett av länets förnämsta och mest värdefulla rikkärr men hotas av igenväxning. I områdets norra del finns örtrika sumpskogar och längre mot norr en örtrik dalgång med grova granar. Klass I-område i Länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Huvudkriterier: B, C, D**Stödskriterier:** Raritet, betydelse för flora

Förutsättningar för bevarande: Den röjning som har utförts under vintern 2000 av kärrområdet samt att planerad hävd av vissa delar av kärrområdet, bl a. bete kommer igång. De hydrologiska förhållandena får ej ändras. Naturvärdet kan påverkas negativt av: dikning, täkt, upplag, utfyllnad, sjösänkning, försurning, konstgödning, kemisk bekämpning, större avverkningar, igenväxning, skogsodling, (markberedning), slitage av rörligt friluftsliv.

Säkerställande: Huvuddelen av området avsattes som naturreservat 1998. Ingår i Myrskyddsplan för Sverige. Området ingår i Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Igelbålskärret ligger i en dalgång som förbinder jordbrukslandskapet vid Österåker med slättlandet vid västra Kolsnaren. Omgivande hållmarker når höjder av ca 70 m.ö.h. Kärrret med den lilla sjön Igelbålen är beläget strax under 50-meternivån. Sjön avvattnas söderut via en sumpskog och ett dike ned till sjön Bålen, vilken har sitt utlopp i Kolsnaren.

Berggrunden i området består till största delen av gnejs. Den är i allmänhet överlagrad av morän,

som flerstädes visar sig som blockig ytmorän. Någon mil norr om området finns en av länets större förekomster av urkalksten och i de djupare delarna av Hjälmaren finns kambrosiluriska bergarter. Genom närheten till dessa områden är sannolikheten stor att kalksten av något slag ingår i moränmaterialet kring kärrmarkerna vid Igelbålen. Områdets lägre delar består av lera eller andra finjordssediment och marker med högt grundvattenstånd av mer eller mindre ofullständigt humifierad torv.

Igelbålen är en humös sjö med myrvegetation vid stränderna. Ofta är dessa utbildade som gungflyn. Vid den norra stranden ansluter kärrmarker, vilka närmast sjön bildar en trasig kontur av starttovor och kringliggande vattenspeglar. Längre norrut dominerar fastmattesamhällen med starr och enstaka örter.

En grupp geologer under ledning av A von Post gjorde på 1930-talet borrhningar i torvlagren norr om sjön. Man fann då lager av Phragmites-torv så långt ned som åtta meter under markplanet. Detta visar att Igelbålen haft ett mycket långsamt igenväxningsförlopp och att torvlagren norr om sjön äger en med hänsyn till våtmarkens ringa areal oväntad mäktighet.

Kärret har tidigare varit öppet, men sedan kreatursbetet upphörde 1925, sluter det sig nu från kanten genom invandring av björk, viden och tall. I områdets östra del expanderar porsen och förkväver rikare flora genom rotkonkurrens. Viltbetet har en ganska begränsad effekt på vegetationens utveckling. Våtmarkerna har under vintern 2000 röjts från igenväxningsvegetation och målsättningen är att kärret åter skall betas som i äldre tider.

De kärrytor som varit öppna alltsedan betet upphörde 1925 uppträder främst i kärrområdets norra del och längst i sydväst samt i partiet närmast sjön, där igenväxning hindrats av det höga vattenståndet som i huvudsak motsvarar sjöytans nivå.

Kärmarken genomströmmas av ett kalkhaltigt och tämligen ytligt grundvatten och kan sägas representera en övergångstyp mellan medel- och extremrikkärr. Flera ledarter från extremrikkärr-typen är närvarande, men pH-värdet är lägre än vad som är normalt för extremrikkärr. Dessutom saknas en hel del av de vanliga ledarterna för rikkärr, t.ex. majviva och slätterblomma, något som dock kan ha spridningsgeografiska orsaker. Oavsett till vilken typ kärrmarkerna förs, utgör de en mycket sällsynt och i högsta grad skyddsvärd vegetationstyp. Ur botanisk synpunkt är området ett av de förnämsta i länets västra delar och frånsatt Sjösakärren och möjligen Bärstakärret utanför Nyköping det kvalitativt mest värdefulla kärrområdet i Södermanlands län.

Kärrets tidigare, (innan restaureringen), öppna och glest skogbevuxna delar äger den mest intressanta floran. Här finns ovanliga orkidéer, t.ex. ängsnycklar, knottblomster och kärrknipprot, dels andra kärrväxter med krav på mindre sur markreaktion, bl.a. tätört, kärrspira, gräsull, hårstarr och brunstarr. Mycket iögonfallande är den stora förekomsten av kärrknipprot. Bottenskiktet domineras främst av brunmossor, däribland den ovanliga piprensarmossan, i blötare delar också den sällsynta *Cinclidium stygium*.

Kärrområdet gränsar i norr till örtrika sumpskogar där träd eller trädgrupper av gran, klibbal, tall och björk står på socklar. Sumpskogsområdet tar emot grundvatten från ett antal källor i kanten av omgivande fastmark. Sumpskogen vidgar sig västerut i ett par alkärr i vars kant områdets enda bestånd av tvåblad, korallrot och såriläka växer. Ännu längre åt norr, mot den s.k. Tutorpa mosse, formar sig en dalgång bevuxen med grova granar samt en rik, skuggfördragande örtflora med inslag av skärmstarr och dvärghäxört.

Anmärkningar

En inventering av insektsfaunan i områden är önskvärd.

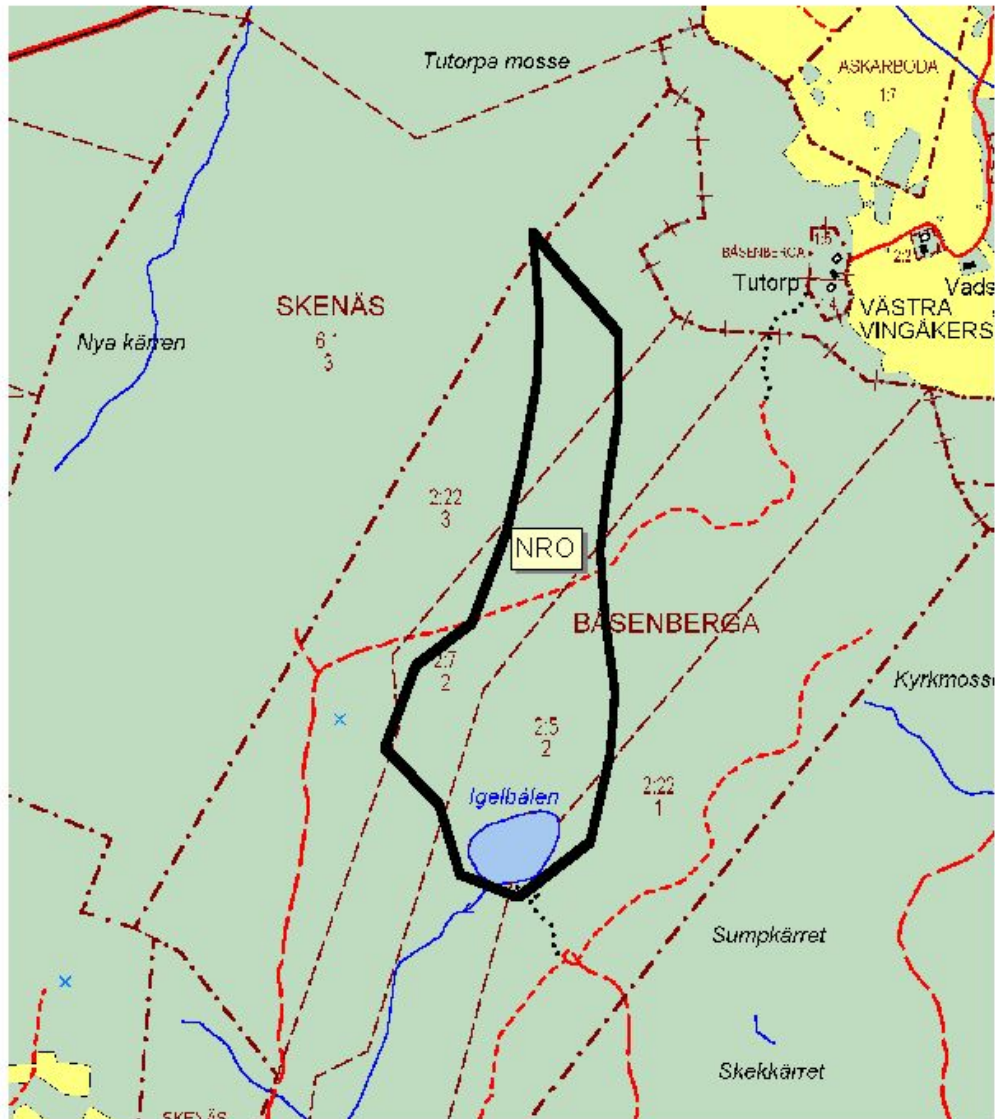
VMI-ID 10G0B01

Referenser

Rydberg, H: Igelbålskärret, Botanisk inventering, Länsstyrelsen 1984
VMI, Länsstyrelsen i Södermanlands län

Område av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § miljöbalken;
Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07

Riksintressets benämning: **Igelbålskärret**
 Identitetsnummer: **NRO 04 018**
 Kommun: **Nyköping**
 Län: **Södermanland**

Riksintressets avgränsning

Skala 1:10 000

Ekonomiskt kartblad nummer: 10G 0b